

continuirt, von dem noch folgende Vers im Pfarrhof bey dem heiligen Creutz zu sehen seyn:

Exhaurire vales mensuras quinque decemque
Ex acidis undis, quis tibi par numero!

Dr. Fröhlich piše v Sauerbrunnen-Krankenjournalen, da je neki Giacomo G. iz Furlanskega vsaki dan 10 bokalov kisle vode svojevoljno popil, kar mu pa ni čisto nič škodovalo. Kaj takega more le močno truplo podnesti; kdor je slab, ga tolika neizmernost berž spravi pod grudo. Letos je nek žid spil berž ob dohodu 24 kozarcov te vode, — ponoči je umerl nagle smerti.

Dalo bi se še marsikaj pisati o Slatini, pa moj namen je bil le, pregovoriti le nekoliko besed o postanku in razvitju kopališča, da ne bomo tujci v lastni hiši. Nekteri nemški pisatelji so že davnej zbrisali slovenščino iz slatinske okolice; pa kolikor je meni znano, ki sem domač sin, bo preteklo še sto in sto let, preden bo Slatina ptuja. Naš kmet se terdovratno derži svojega jezika in svojih običajev, in ne mara dosti za tujo spako, ki po njegovem mnenju le kvari in pači slovenske ljudi. Nekteri pisatelji mislijo potem Slatino ponemčiti, če pridno prekucujejo slovenske vlastne imena; tako, na pr., pišejo lastnika kostrejniške Slatine, kateremu je lepo slovensko ime „Novak“, po svojem kopitu „Nouakh“. Ali niso take imena prava „monstra marina“?!

A. K. Cestnikov.

Dopisi.

Od Slatine pri Rogatcu 20. septembra. A. K-s. — „Novice“ nam donšajo toliko dopisov iz raznih krajev naše domovine, da se mi večkrat nepotrebno zdi se lotiti peresa, posebno če nimam kaj osobito važnega priobčiti. Odkar mi je bilo iz zlobe zabranjeno iz Zagreba dopisovati, sem precej dolgo molčal; sedaj pa, ko so mi drugač nekoliko perutnice porasle, mi ni mogoče dalje mirovati. Najpopred se serčno zahvalim gosp. Žavčaninu, ki je poprijel raztergano nit zagrebških dopisov, ter stopil po dolgem mertvilu v red najpridnejših dopisovavcov. Da si mi zdrav, pobratime mili! — Presvitli knez in škof Anton Martin Slomšek so pretekli teden v rogaški tehantii sakrament sv. birme delili. Na željo gosp. nadžupnika pri sv. Križu se je zbralo osem izurjenih pevcov, študentov celjske, mariborske in varaždinske gimnazije, ki so zapeli ljubljenu knezu pet slovenskih pesmic. Zbrali so si bili v ta namen sledeči četveropevi „Večerno“, „Rad bi tamkaj bil“, „Zvonikarjeva“, „Kje dom je moj“, „Ustanimo! zarja vstaja“. Presvitli knez so bili serčno veseli lepo ubranega petja. So pa tudi pesmi slovenske navdane s takim duhom, da se morajo dopasti domačinu kakor ptujcu. — Ker je bilo v „Novicah“ že večkrat govorjenje o tistem novem plemenu človeštva, kateremu se pravi „Deutschslovenen“, naj še povem, kako si jih napravljajo v Terstu. Razredni učitelj popraša v svojem razredu vsakega dijaka, kateri jezik govorijo njegovi roditelji (stariši). Če pravi dijak, da slovenski in nemški, se zapiše med „Deutschslovenen“; če pravi, da laški in slovenski, med „Italienischslovenen“ itd. Potem takem ni čuda, da ima Terst več od polovice ljudi, ki spadajo med „Gemischte Nationen!“ Lani je bilo vendar 32 slovenskih dijakov tako poštenih, da niso zatajili svoje narodnosti; vsi ostali Slovenci so se zapisali med polutane. Dosti je takih mladenčev, ki zatajijo svojo narodnost zgolj iz nemarnosti, to je, da se jim ni treba učiti maternega jezika in da — kakor pravijo — „profitirajo“ vsak teden dve uri. Vprašal sem unidan nekega graškega študenta, ki je iz naše okolice domá, jeli pozna gosp. Drobniča? in nisem se mogel prečuditi odgovoru, ko je rekel, da ga ne pozna. „Kako to, sem nadaljeval, saj on uči slovensko?“ — „Pa jaz se nisem učil, ker so mislili v Gradcu, da sem Nemeč.“ Naj reče kdo, da je tako ravnanje pošteno!

Iz Celja 18. sept. — I. Danes smo pokopali visokočastitega gospoda Janeza Grašic-a, bivšega profesorja

verozakona na tukajšni gimnazii, kateri je v nedeljo 16. sept. v 66. letu svoje starosti za vodenico umerl. Bil je rajni rojen Krajnc iz Naklega na Gorenskem. H pogrebu se je snidilo mnogo duhovnov (njegovih nekdanjih učencov) in mestnjanov, ki so rajnega zaradi njegove blagoselčne priljudnosti in dobrotljivosti posebno do dijakov visoko čislali. Blagi mu spomin! — Huda ura tudi nam letos ni prizanesla; vsula se je namreč preteklo nedeljo grozna ploha s točo vred čez našo okrajino; vendar škoda ni tolika, kakor se nam je iz prvega zdela, ker nevihta zadela je skoro samo le mesto z najbližnjo okolico. Letina je srednja; velika moča skozi celo poletje nam je pokvarila skoraj vse pridelke, razun stročja, s katerim se, posebno s fižolom, sem ter tje močno hvalijo. Tursica je dosegla neznano visokost, vendar je ostala le šibka in nastavila le malo storžev. Zelenjava in ajdina se bote, ako ostane jesen ugodna, še malo popravile; krompir se je čisto spridil; sadja vsake sorte in medú je obilno, tudi s kermo za živino smo precej preskerbljeni. In tako smemo zadovoljni biti z letošnjim pridelkom; Bog nam ga le v miru uživati daj!

Iz Ipave. J. G. — Nisem mislil, da me bo kdo na spodobnost zavračeval, kadar sem letošnje poletje v „Novicah“ oznanil, kako so nove orgle v farni cerkvi tukaj narejene; pa živemu človeku se vse primeri, in prav rad bi zavračilo gosp. Adamič-a v listu 37 „Novic“ na polico sbranil, ko bi mi bilo le za me, pa resnica svojo pravico terja in bravci hočejo tudi vediti, pri čem da so. Zatoraj v porazumljenje to: 1) Dobim po nosu, da sem gosp. Malahovskemu znajdbo vox humana odrekel. Vsak vé, da Malahovskovega imena še imenoval nisem, govoril sem le od Dev-a, da se z znajdenimi znajdbami hvalil ne bo, kakor z vox humana, zakaj to le nevedne ljudi moti, pri bolj razvedenih pa mojstra slabo prikupi. Da je pa vox humana staro ime, in se po francozkih in nemških orglah znajde, mi poterdil sam gospod A. Znajdbe tedaj pod tem starim imenom so pri kraji, in le od prenapredb, od večje dognanosti tega orgelskega spremena do podobnosti človeškega glasú zamore govorjenje biti, in kdor se v tem posebno skaže, bodi si gosp. Malahovski ali kdo drugi, sem ga že tačas kosa umetnosti imenoval. Kar je „original“, mora pa imeti ali svoje posebno ime, ali saj kak nov značaj, da se od že obstoječih originalov loči. Ker tega nismo prisiljeni na stare originale misliti, in po tem je gotovo, da ime vox humana po gosp. M. ni rojena; če jo je pa v resnici popravil, hvala mu! Slišal je nisem, pa ker ta reč brez potrebe naprej rine, bom povedal, kar ne rad povem, da se ljudje brez potrebe ne razžaljujejo. Pri preskušnji naših orgel pride gosp. Rihar do enega spremena in mojstra Dev-a popraša: Ali je to vaša vox humana? Ne, odgovori Dev, to je moja flavta traversa. Na to gosp. Rihar: Ravno taka je Malahovskeva vox humana. — 2) Potem me gosp. A. zaverne, ker sem povedal, da takega meha na Krajskem še ni, in reče, da njemu samemu je troje takih znanih. Na to zmeram še stavim, da ga v resnici takega velikega in tako pripravno izdelanega ni, in še naprej terdim, da se težko kje tako goni, kakor tukaj. Pri tem pa nisem rekel, in ne rečem, da si gosp. Dev meh in gonilo za kako posebno znajdbo šteje; naredil je tako, ker mu je ravno tako po prostoru kazalo, pa po Preinerjevi znajdbi gonila ni naredil, ker bi bilo predrago, zakaj častitim bravcom memo gredé povem, da tiste Töpfer-jeve bukve in njegov atlas, ki zasluži, da bi jih vsi izdelovavci orgel ne le v rokah, temuč tudi v glavi imeli, s katerim me tudi gosp. A. prav mogočno tepe, smo tudi tukaj prebirali, in nam je Preinerjevo gonilo in so nam Hillovi ventili znani, pa ne enega ne družega v ipavskih orglah ni. Kar sem od ventilov rekel, še zdaj terdim, da takih še prav nikjer ni, zakaj njih znajdba je v Ipavi rojena, in kdor jih bo vidil, mi bo poterdil, da imajo vse sprednosti pred Hillovimi. Hvale vredno in serčno vošiti si je, da bi se

učeniki po deželi v takih rečeh, ki jih zadevajo, posebno v orglariji na zmeram višjo stopnjo znanja povzdigovali, da bi kakošno reč bolj presojevati, k boljšemu svetovati in napake zavračevati, in časi tudi spodobno po „Novicah“ se oglasiti zamogli. Pa to bi jim svetoval, da z šomoštersko palico ne bi kazalo zmeram švigati.

Iz Ljubljane 25. sept. V nedeljo so s serčnim veseljem sprejeti svetli knezoškof labodski gg. Slomšek prišli v Ljubljano in stanovali v škofii. — Govori se, da je „nekaj“ prišlo iz Dunaja zastran slovenskega jezika v tukajšnje gimnazijo; pa kaj je to, še nismo za gotovo zvedili; manj kakor spolnitev cesarskega ukaza od 8. avg. l. l. menda vendar ne bo? — Sliši se, da gledé na to kar se na Laškem pripravlja, kjer se je vsaki čas napada na cesarske dežele bati, so poklicani vsi urlavbarji k armadi in da se bo 15. dan prihodnjega mesca nova rekrutba začela. — Kvaterni teden, ajdi zavoljo slane zlo nevaren, smo srečno prestali; ne bo nam, hvala Bogu, žganjcov manjkalo, kjer priljubljene fruge ni toča pokončala.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — V 12. zboru deržavnega svetovavstva je prevzvišeni véliki škof dunajski in kardinal Rauscher poprijel besedo zastran konkordata zato, ker je v poprejšni seji deržavni svetovavec Maager terdil, da je konkordat velika overa verske enakopravnosti v našem cesarstvu. Gospod kardinal je rekel, da je cesarsko vladarstvo pripravljeno, spoznovavcom vsake vere enake pravice podeliti in jim samostojno gospodarstvo v cerkvenih zadevah dopustiti; katoličani v protestantskih deželah nikjer take ravnopravnosti ne uživajo; po patentu 1. septembra l. l. je vsem protestantom na Ogerskem taka samostalnost dovoljena bila, da je še na Nemškem takošne nimajo. Dolgo — je rekel véliki škof — ni nobeden konkordat očitno napadel; al zdaj se préderzujejo nekteri politikarji konkordat napadati in grajati, se potegovaje za cesarjeve pravice zastran vere, in ravno ti možje želijo cesarjeve pravice na drugi strani zatirati. Posebno je omenil gosp. kardinal dveh pritožb zoper konkordat, namreč zakone med katoličani in protestanti, in pa pokop protestantov na katoliških pokopališčih; pravdi zastran mešanih zakonov se more najboljše v okom priti, ako ne bo takih mešanc; kar pa pokopališča zadeva, se protestantom ne prepoveduje, njih merlice na katoliških pokopališčih pokopavati, — kaj pa hočejo več imeti? Na vse to odgovori Maager, da se noče dalje vtikovati v veroznanske zadeve in v dogmatiko; le to še enkrat reče, da je le govoril zoper zatiranje pravic spoznovavcov nekatoliške vere; le za enakopravnost se je potegnil in se še danes potegne za-njo; to pa je znano, da konkordat avstrijskemu cesarstvu zlasti na Nemškem ni hvale zadobil. Temu je grof Aponji še pristavil, da ima konkordat svojo napčno stran, zato, ker se po njegovih pravilih kratijo pravice ogerski kroni sv. Štefana.

Po teh govorih je prišlo na versto posvetovanje zastran davkov. Referent grof Klam naznanja, da je odbor številko dohodkov in stroškov deržavnih sicer poterdil, pa vendar je spoznal, da gruntni, hišni in drugi neposredni davki z nakladom za vojsko so že najvišjo stopnjo dosegli. Posebno je zemljišni (gruntni) in hišni davek znašal v nekterih deželah že sam na sebi 24 gold. od sto čistega doneska. Če se k temu še štejejo priklade za deželne potrebe, za zemljišno odvezo, za ukvartiranje vojakov in za vojaško priprego, za občinske (soseskine) potrebe, za cerkve, šole, za ceste, za bolnišnice itd., znaša davek celó 40 gld. od 100, — na Ogerskem in v Galiciji pa davki celó vse dohodke poberó, da gospodarju nič ne ostane. Zemljišni davek je od leta 1847 do zdaj za 70 odstotkov poskočil, in to je krivo, da od leta do leta več davkov na dolgu ostaja. Zemljišni davek sam na sebi znaša 16 od sto, k temu pa

še pritisne dohodkini davek z $5\frac{1}{3}$ od sto; po tem takem znaša vés gruntni davek $21\frac{1}{3}$ gold. od sto. Dnarni možje, ki imajo svoje premoženje v obligacijah in kapitalih, pa le plačajo 5 od sto čistega doneska. To je velika napaka in tudi to, da je nova priklada za lansko vojsko za gruntni davek z $2\frac{2}{3}$ od sto, za kapitale pa le z 1 odstotkom odmerjena. Današnje okoljšine našega cesarstva sicer ne pripusté, da bi se naravnost davki mogli znižati; zato odbor le priporoča, naj bi se priklade le na dohodkini davek (to je, na gori omenjenih $5\frac{1}{3}$ odstotkov) devali, tako, da bi pravi gruntni davek, to je, 16 od sto, zmiraj stanoviten ostal, — da bi se prihodnje leto priklade več ne devale tudi na davek za vojaščino, in naj bi se za povzdigo kmetijstva bolj skerbalo, kakor do zdaj, zato naj se podpirajo šole za kmetijstvo, naj se skerbí za hranilnice, da bo kmet lahko denar na posodo dobival, za poljsko čuvajstvo, za zložbo gruntov in druge kmetijske potrebe.

Knez Schwarzenberg tudi opomne, naj bi se stroški in cerkveni dnarni na kmetijske zemljiša, ne pa za nakupovanje obligacij rabili. Tudi grof Klam se pritoži, da je na Českem gruntni davek prevelik v primeri z enakim davkom na Parskem, na Pruskem in v Saksonii. Po takih jasnih dokazih predsednik ministerstva grof Rechberg odgovori, da ministerstvo ne more tajiti, da so davki v resnici zelo veliki in da se bo srečnega štelo, če mu bo mogoče, zmanjšanje davka cesarju priporočiti.

Kar hišni davek zadene, pravi referent, da je tudi prevelik in da to overa, da ljudje že nekaj let novih pohištév ne zidajo in da se za navadne poprave pri hišah premalo odceni. Tudi minister dnarstva gosp. Plenner spozná, da je hišni davek prevelik; pa zdaj se ne more znižati. Dohtar Hein je nasvetoval, naj bi se pri novih zidanjih prostost davka na več let razširila, kar je tudi zbor poterdil.

Zastran davka od obertnijstva in od dohodkov je referent rekel, da ni upati, da bi prerajtani znesek se res iztirjati mogel, ker zdaj obertnija, kupčija in rokodelstvo tako pešajo, da ljudje ne bodo lahko teh davkov tako plačevali, kakor so jim naloženi. Tudi se je za napčno spoznalo, da imajo uradniki (inšpektorji) tako oblast, po svoji termi dohodkini davek odmerjevati. Še več govornikov je to napčnost grajalo in nasvetovali so, naj se take napake odpravijo. Marsikaj se je še za ogersko in erdeljsko deželo govorilo, in nazadnje je bilo rečeno, naj bi vprihodnje pri nakladanji davka tudi taki možje imeli kaj govoriti, kateri sami davke odrajujejo in niso v službi deržavni.

Zastran posrednih davkov je bilo omenjeno, da je davek za žganje prevelik, in da je napčno, da se jemlje davek od droži; bolj pravično bi bilo, ako bi se od čistega žganja jemal. Knez Salm pravi, da je 3 gold. od vedra preveč. Nazadnje se je nasvèt odbora poterdil. Kar zadene davek od vina in mošta, kateri je prerajtan na 7 in pol milijonov, svetuje odbor, naj bi vladarstvo poskerbalo, da bi se ponizala colnina za vino, kadar gré v ptuje dežele, in naj berž ko bo mogoče se odpravi novi davek od vina in mošta, ker ta nova postava veliko nejevoljo med ljudstvom obuduje. O tem davku se je še več tjé in sém govorilo, posebno pa je bilo dokazano, da vsi taki davki so dvojni — to je: posestnik plača že gruntni davek in dohodkini davek, potem mora pa še davek od pridelka posebej plačati.

V 13. in 14. seji je bilo več deržavnih dohodkov v pretres vzeto.

Zastran tobaka je bilo rečeno, naj bi se pravica, tobak saditi na vse dežele razširila, kjer tobak dobro raste, in naj bi se takim kmetovavcom, kateri se z njim pečajo, vse podpore podelile, ktere so za povzdigo in zboljšanje tobaka pripravne. Ker zdaj le tisti sme tobak saditi, kdor ima tudi dostojni magacin, in ker ta postava pridelavo zadržuje, je bilo nasvetovano, naj se ta postava prekličé in dovoli, da bi ljudje tobak v cesarskih magacinih proti od-